

*Zpravodaj
města Štramberka*

4/2006

OBSAH

<i>Vojtěch Petráš</i> Štramberk	titulní strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberk, zima 2005/6	2. strana obálky
<i>Věra Michnová</i> Zprávy z radnice	4
Společenské a kulturní akce ve čtvrtém čtvrtletí 2006	5
<i>Věra Horáková</i> Čas pastýřů	7
<i>Josef Adamec</i> Štramberák v Kanadě	9
<i>Bohuslav Kresta</i> P. Adolf Jašek, dokončení	14
<i>Věra Horáková</i> Můj domov	16
<i>Josef Adamec</i> Štramberk a německá okupace, část VII.	18
<i>Jan Ostrčil</i> Z Kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, 1. oddíl, část VII.	22
<i>Josef Adamec</i> Josef Michalský	23
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberk, zima 2005/6	3. strana obálky
<i>Jaroslav Michna</i> Štramberk, zima 2005/6	4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 4/2006

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák (od r. 2001). **Redakční rada:** PhDr. Anna Hřčková, Karel Hřček, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Přepis a jazyková korektura textů, návrh grafické podoby a výběr reprodukcí:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 74266 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz, www.zdenekburian.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94-RR-408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně (od r. 1987). **Příloha (samostatně neprodejná):** Štramberk — Sběratelská série pohlednic (od r. 2004). **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatrix*, Dobrá. Prosinec 2006.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Poslední čtvrtletí roku je ve znamení různých změn na politické scéně ve státě i našem městě. Ve dnech 20.—21. října proběhly volby do městského zastupitelstva. V našem městě se o přízeň voličů ucházelo pět stran a hnutí: Sdružení nezávislých kandidátů (SNK), Občanská demokratická strana (ODS), Křesťanská demokratická strana – Česká strana lidová (KDU ČSL), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM).

Ve volbách zvítězilo SNK s 8 zastupiteli, na druhém místě ODS se 6 zastupiteli, na 3.—4. KDU ČSL a KSČM se 3 zastupiteli a ČSSD s 1 zastupitelem.

Dne 6. 11. proběhlo ustavující zasedání Zastupitelstva města, kde byli zvoleni dva uvolnění zastupitelé na post starosty a místostarosty a dalších pět členů rady. Starostkou se stala Věra Michnová (SNK), místostarostou ing. Pavel Podolský (ODS), členy zastupitelstva Jindřiška Kundlová (SNK), Oldřich Škrabal (SNK), Mgr. Jana Milichová (ODS), Ing. Václav Šimíček (ODS) a Mgr. Pavla Jurková (KDU ČSL).

Konečně se podařilo prodat areál bývalé Oční léčebny za cenu 7 mil. Kč.

Probíhá rekonstrukce ZŠ a tělocvičny na Zauličí. Ve škole byla zrušena školní tělocvična a z ní vznikly přestavbou další učebny, dílny a tolik potřebné šatny pro žáky. Nad vchodem do budovy tělocvičny se přistavuje nová malá tělocvična a další prostory pro sportování a při odkrytí stropu nad vestibulem bylo zjištěno, že tzv. „íčka“, jsou porušena a jsou v takovém stavu, že hrozí havárie. Nezbylo než se rozhodnout pro vybourání stávajícího stropu a výměnu za železobetonový deskový strop. Další problém byl ten, že při stavbě tělocvičny v akci „Z“ v 80. letech nebyl udělán věnec, takže se musel dostavovat. Cena nového stropu se vyšplhala na částku 2,7 mil. Kč. Asi ze všeho nejhorší bylo, že jsme dostali na tuto akci dotaci ve výši 17,2 mil. Kč a akce měla být beze zbytku dokončena do konce roku 2006, jinak bychom museli peníze vrátit. Nakonec se podařilo vše v Praze domluvit, město požádalo o odklad některých prací (jako např. omítka) a o přesun do roku 2007.

Další velkou akcí, na kterou jsme dostali dotaci, je rekonstrukce místních komunikací s vyznačením cyklotras ve Štamberku a napojení na páteřní cyklotrasu Krakow—Viedeň. Je to účelová dotace a budou z ní opraveny místní komunikace v Dolní ulici (část už je hotová), Německá cesta včetně okruhu kolem rodinných domků na Libotíně a Hraničky. Opět je to akce s vyúčtováním do konce roku 2006. Také zde jsme žádali o posun termínu vyhodnocení.

Poslední grant, který se nám podařilo vyplnit a vyúčtovat jej budeme v lednu 2007, je z fondů EU na Jednotný komunikační styl, na který dostaneme 720 tis. Kč, a my se podílíme spoluúčastí 80 tis. Kč. Z tohoto grantu byly pořízeny **propagační materiály** v celkovém počtu 150 tis. kusů : leták Muzeum Zdeňka Buriana (Aleš Durčák), mapa Štamberka (manželé Hřčkovi, Petra Dobečková, Aleš Durčák), leták Hrad Štamberk (manželé Michnovi), leták Štamberk (Aleš Durčák), mapka Lašská naučná stezka (Věra Michnová), cyklovýlety (Věra Michnová), turistické výlety po Štamberku a okolí (Věra Michnová a Aleš Durčák), leták o ubytování (Petra Dobečková); fotografie do všech propagačních materiálů pořídil Jaroslav Michna, **dále 2 konference o cestovním ruchu** (ing. Josef Jalůvka), **redesign webových stránek** (agentura Beskydy–Valašsko), **panoramatické fotografie** (Hynek Olchava), **Dny města Štamberka** a konečně **4 ks vítacích cedulí** (grafické návrhy Martine Dragon–Němcová).

Jak jsme společensky a kulturně prožili poslední čtvrtletí roku 2006

Věra Michnová

Dne 6. října 2006 jsme přivítali ve Štamberku zpěváka Pavla Dobeše. Tento koncert uspořádala firma Šmíra–print, s.r.o. Ostrava ve spolupráci s městem.

Dne 13. října se kulturní dům rozezněl známými světovými áriemi z operet v pořadu Líbánky s operetou. V pořadu vystoupili sólisté operety Moravskoslezského národního divadla v Ostravě a sólisté Slezského divadla v Opavě. Akci pořádalo město Štamberk.

Dne 15. října v rámci III. ročníku Svatováclavského hudebního festivalu, který se konal pod záštitou biskupa církve římskokatolické Františka Václava Lobkowice, biskupa církve evangelické Vladislava Volného a hejtmána Moravskoslezského kraje ing. Evžena Tošenovského, se ve farním kostele sv. Jana Nepomuckého konal koncert Talichova kvarteta a spolu s ním vystoupili Igor Františák na klarinet a s recitací Jan Fišar. Zazněly skladby Wolfganga Amadea Mozarta a Franze Josepha Haydna. Spolupořadatelé tohoto koncertu byli Svatováclavský hudební festival, firma Šmíra–print, s.r.o. a město Štamberk.

Tentýž den se děti sešly na tvůrčí dílně, kterou uspořádal Klub hravá rodina při DDM Štamberk a penzion Jaroňkova pekárna pod názvem „Štamberk očima a rukama“ ve spolupráci s pracovníkem Muzea Zdeňka Buriana, panem Alešem Durčákem, který dětem a rodičům připravil fotografický kvíz s přednáškou o významných štamberských osobnostech a historických zajímavostech.

Dne 19. října měly možnost děti navštívit v kulturním domě představení pražského divadelního souboru Kejklíř Tři zlaté vlasy Děda Vševeda. Byla to loutková hra na motivy Karla Jaromíra Erbena.

Ve dnech 20.—21. října proběhly komunální volby do obecních zastupitelstev.

Dne 27. října se zájemci vydali Po stopách štamberských otazníků v noční prohlídce města za svitu loučí. Tuto akci pořádala firma Šmíra–print, s.r.o. a odborný výklad přednesl opět p. Aleš Durčák.

Dne 28. října proběhl III. ročník Štamberských strašidel na Náměstí pořádaný firmou Šmíra–print, s.r.o. Součástí bylo promítání strašidelných filmů pro děti i dospělé v Apollo Burn Clubu a výstava obrazů studentů Střední umělecké školy v Ostravě s názvem „Štamberk tajemný“.

Dne 3. listopadu se už po 13. sešli milovníci dobré cimbálové muziky na tradičním Posezení u cimbálu v kulturním domě. K poslechu hrála cimbálová muzika Valašský vojvoda z Kozlovic a letošní úrodu vín z jižní Moravy nabízeli manželé Střechovi z Galerie vín pod radnicí. Akci pořádalo město Štamberk.

Dne 4. listopadu se divákům v kulturním domě předvedl Dětský divadelní soubor v pohádce Čarovný bál.

Dne 11. listopadu se sešli příznivci dobré hudby na koncertě, kde v 1. části vystoupili hudebníci ze Štamberka a nedalekého okolí se salónními skladbami a ve II. části hudebníci a zpěváci taktéž ze Štamberka i blízkého okolí v příhodně nazvaném souboru Sebranka předvedli zpívanou Baladu o duši muzikanta. Akci pořádalo město Štamberk.

Na Náměstí probíhal 11. listopadu III. ročník Slavnosti mladých vín pořádaný firmou Šmíra–print, s.r.o.

Dne 18. listopadu Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka mělo svůj tradiční Podzimní koncert v kulturním domě, tentokrát s podtitulkem autorský večer dirigentů a skladatelů. Hosty večera byli Evžen Zámečník a Jiří Volf.

Nejen kulturou a hudbou živ je člověk, ale také zábavou jinou a tak si dali dostaveníčko karetní přeborníci, dá se říci že karbaníci, v restauraci na Libotíně na II. ročníku karetního turnaje „Štramberský vůl“.

V neděli 19. listopadu jsme v Muzeu Zdeňka Buriana zahájili již 12. ročník výstavy betlémů Štramberské Vánoce. Průvodní slovo měla Věra Michnová a s hudebním vystoupením přispěli zpěváci a zpěvačky ze Štramberka se skupinou Ogaři. Zpívali koledy ze Štramberka a blízkého okolí. Akci pořádalo město Štramberk.

Dne 23. listopadu navštívila naše město známá brněnská country skupina Poutníci a pokřtila v našem kulturním domě svoje nové CD Poutníci 2006. Také tato akce byla v režii města Štramberka.

Dne 1. prosince město pozvalo do kulturního domu děti z MŠ na pohádku Vyměněná princezna, kterou sehrál divadelní soubor Divadlo pod věží spolu s Dětským divadelním souborem a na závěr byla mikulášská nadílka.

Také 2. prosince byl den, který zcela patřil dětem. Přijel Mikulášský vlak a přivezl děti i dospělé, Mikuláše i čerty. Na Náměstí firma Šmíra–print, s.r.o. pořádala akci Štramberský Mikuláš s odpolední pohádkou pro děti v kulturním domě a v areálu štramberského hradu pak firma Technoprojekt, a.s. tradičního Mikuláše s peklem v podhradí a nebem v Jaroňkové útluně. Byly k vidění různé bytosti — čerti, andělé i Mikuláš. V podvečer pak v kulturním domě byla připravena pro štramberskou veřejnost pohádka Vyměněná princezna s mikulášskou nadílkou. Celý Štramberk byl plný veselého křiku, ale i pláče některých vyděšených dětí.

Dne 3. prosince v sále sborového domu farního sboru Českobratrské církve evangelické mohli zájemci vyslechnout besedu o zkušenostech a zážitcích z misijního pobytu v Keni manželů Kaczmarczykových.

Dne 14. prosince se kulturním domem nesly melodie Vánočního koncertu žáků Základní umělecké školy Zdeňka Buriana z Kopřivnice i pobočky ze Štramberka.

Dne 15. prosince v našem kulturním domě na závěr své úspěšné koncertní šňůry vystoupila známá zpěvačka Lenka Dusilová, akci pořádala firma Šmíra–print, s.r.o. ve spolupráci s městem.

Dne 16. prosince se o štěstí v dalším turnaji, tentokrát Vánočním turnaji v mariáši, pokoušeli vyznavači tohoto „sportu“ v restauraci Dallas.

Na svátek sv. Štěpána 26. prosince bude další Živý betlém, tentokrát na hradním nádvoří. Připravili ho členové divadelních spolků a souborů Divadla pod věží, Kotouč a Dětského divadelního souboru pod režijním vedením Josefa Marka. Akci ve spolupráci pořádají město Štramberk a Technoprojekt, a.s. Ostrava.

Hodně zdraví, pohody, lásky a také štěstí, vzájemného porozumění a přátelství, humoru a radosti ze života vám všem přeje Věra Michnová.

Čas pastýřů

Věra Horáková

Myslím, že u většiny lidí patří Vánoce k nejoblíbenějším svátkům v roce. Po ukončení starého církevního roku přichází tajuplná adventní doba. Dne citelně ubylo, přišel čas ranního šera a časného smrákání. Sluníčko vyhlédne opatrně jen někdy okolo poledne, aby brzy ulehlo za nízký horizont. Lesy jsou nějak blízko a mají černou barvu. Zdáli je cítit mráz. A jednou ráno máme pod nohama zmrzlou zem a tam, kde ještě včera svítily kaluže, vidíme dnes tenká sklíčka ledu. Pomalu si začínáme zvykat na mrazivost zimních jiter. Zbývá už jen čekat, až ve studené pomartinské době, spadnou první vločky do umrzlých dvorů a ztvrdlých brázd opuštěných polí.

Naši předkové se na prožitek Vánoc odnepaměti důkladně připravovali. Z dřívějšího pohanského vítání Slunce přešli k vítání Vykupitele. Advent, to byly také „roráty“. Zbožný a rozjímavý čas byl doprovázený předjitřními bohoslužbami. Ke zvláštní atmosféře přispívala i ranní, ještě hluboká tma, za které se k místnímu kostelíčku ubíraly zachumlané postavy lidí. Patřila k nim po všechna léta i moje stařenka. Nebylo pro ni těžké chodit denně na ranní mši. Když se navracela domů, teprve jsme vstávali do školy. Je zajímavé, jak v tuto obdivuhodnou dobu jdou po společné cestě věřící i nevěřící a všichni se modlí. Možná ne právě otčenáš, který zná jen část lidstva, ale přesto s bohem každý tajně rozmlouvá. A je zcela lhostejné, zda prosíme nebo děkujeme zavedenou modlitbou nebo jen prostými slovy.

Předvánoční doba byla dobou zvelebování příbytků. Po ukončené práci na polích a v zahradách, dali se lidé do práce doma. Vyčistili svá obydlí od pudy až do sklepa. Pak nastalo období jeho okrašlování a zdobení.

Jen si uvědomme, jak rádi zdobíme byt několika starými ozdobami. Možná jsou již značně ohmatané, přesto jim však dáme přednost před těmi novými. Jsou to věci staré, těch se dotýkaly ruce našich prarodičů, rodičů a našich dětí. Snad právě proto je tak rádi zavěšujeme na svá okna, stromeček nebo zádveří a vítáme jimi milou návštěvu.

Před několika dny jsme pozorovali přilet zimní návštěvy. Od severu k nám přiletělo hejno havranů. S okolní přírodou vytvořili působivý živý obraz. S krátkotem usedli na zem a podobali se rozházeným notám na bílém papíru. Část jich usedla na strom v okraji lesa a dlouhou dobu tak seděli, ti zimní kmotři v lesklých černých, až do modra se lesknoucích fráčcích. Vznikla tak zvláštní souhra barev s několika krvavými plody na holé jeřabině. Dlouho jsme se za nimi dívali.

Od nadílky sv. Mikuláše je už jenom skok k Vánocům. Když přijde v tuto dobu sních, slavnostní nálada je dokonalá. Jeden velký sních si pamatuji v době mého dětství. Napadlo jej tenkrát opravdu po kolena. Moje teta měla za úkol vyřídít vzkaz v domě jen kousek vzdáleného od toho našeho. Vyzvala mne, abych šla s ní. Moc se mi nechtělo, protože venku se již dávno setmělo. Přesto jsem se dala přemluvit. Vyšly jsme do studeného večera. Vedle — v zahradě — rostl starý, mohutný ořech. Náhle jsme zpozorovaly, že v jeho okolí se něco děje. Teta se bojácně zeptala: „Kdo je tam?“ Ze tmy se ozvalo: „Čert, s velkým měchem pod

ořechem“. Rychlost, se kterou jsme se vrátily domů byla obdivuhodná. A nebylo divu. K našemu domu se blížil skutečně sv. Mikuláš s čertem. Ten večer zůstal vzkaz nevyřízen, protože ven by nás už nikdo nedostal.

Krásným údobím bylo i pečení cukroví a vánoček. Každý den bylo doma cítit vůni vanilky, různého voňavého koření, citronové kůry a jiných dobrot. Zvláště pečení vánoček bylo slavnostní. Peklo se jich několik, protože v domě mé stařenky nás nebydlelo málo. Ona držela v ruce hlavní taktovku. V duchu vidím tuhé, hladké těsto, zadělávané ve velkém škopku. Kuchyně byla příjemně vytopená, aby těsto dobře kynulo. Po upletení těsta do krásných copů, ji maminka pečlivě přikryla bílou utěrkou a rychle nesla do pekárny. Zřejmě to bylo tehdy pro hospodyňky pohodlnější a byla tu záruka, že vánočka z pekařské pece bude lépe upečená. Po nějaké době mne poslala k pekaři panu Hyklovi s napomenutím, abych přišla s vánočkou hned domů a plech nesla ve vodorovné poloze. Vše jsem vyřídila podle pokynu, až na tu vodorovnou polohu. Plech se mi zdál být těžký a cesta pro malé nohy daleká. Navíc se na osvětleném náměstí sáňkovalo a já se závistí pozorovala své kamarády. Plech s krásně upečeným, jako nadýchaným pečivem, jsem najednou držela pod paží jako aktovku. Když jsem si to uvědomila, bylo pozdě. Uprostřed vánočky byla proláklina a tvarem už zdaleka vánočku nepřipomínala. Ale jelikož bylo těsně před svátky, výprask nebyl, jen důrazné napomenutí.

K mým dnešním Vánocům nejvíce patří hudba. Když zazní hudba, začíná se dít krásný příběh a moje cesta dostává správný směr. Adventní době nejvíce sluší hudba klasická. Kultivuje a uklidňuje duši, odhání od nás zbytečné materiálně, obohacuje nás. Poslechněme si pro krásný pocit třeba Händelovu Vodní hudbu, nebo barevně vzdušnou hudbu Mozarta. Ta pravá adventní a vánoční hudba je však nejkrásnější v Čechách. Zní nám z ní radost a těšení se na příchod Krista. Spousty koled a lidových popěveků zbožných i těch dovádivých nás provází svátečním časem. Jednu zapadlou a téměř již zapomenutou jsem objevila nedávno v počítači své paměti. Několikrát za den jsme ji loudili na svém staříčkovi a on nám ji rád opakovaně zpíval. Měla hodně slok k zapamatování a v paměti zbyla jen jedna její část. „Hopsa bratrové k vám pospíchám, tak spěšně běžím sotva dýchám. Pročpak běžíš Juříčku, proč nejdeš pomaličkou chodničkou k nám? A já běžím dolínú a nesu vám novinú, cožpak tě v noci nese, či jsi zabloudiv lесе, aj bratrové nejmilejší, radujte se! Že se narodil ten Mesiáš, o němž nám povídal staříček náš, že se má narodit a k nám na svět přijít, Spasitel náš...“. Jsou to svátky vzpomínek a krásy. Každý z nás v sobě nese malý, chvějící se plamínek radosti. Srdce naplníme tichými vzpomínkami na naše odešlé. Srovnáme křivé cesty uvnitř, vždyť advent nám k tomu dává dobrou příležitost. Je to vskutku doba tajemného očekávání a my v něm prožijeme svou tichou radost... Pomalu, rozevřeně a s určitým rozechvěním upijíme stéblem z čísky, na jejímž dně zbyly už jen zbytky dnů letošního roku. Dámy a pánové, hluboce před vámi smekám a těším se na shledání v příštím čase.

Dozrává rok, rozsvítíme v sobě všechna světla!

Štramberák v Kanadě

Josef Adamec

I když ve Štramberku trvale prožil jenom první desetiletí svého života, má mezi Štramberáky nezastupitelné místo. Životní osudy jeho a celé rodiny krutě ovlivnily smutné události druhé světové války. Několik poválečných měsíců prožíval s otcem a bratrem v Prostějově a pár let v Praze. Počátkem padesátých let emigrovali na Západ a od ledna 1951 žije v Kanadě. V Kanadě žije i jeho starší bratr Milan, otec tam zemřel 12. května 1989. I Lubomír Hykel — neboť o něm bude řeč — zaslouženě patří do galerie štramberských občanů vzpomenujících ve „Zpravodaji“.

Málokdo už si vzpomene na hrůzu, která se odehrála koncem září roku 1944 kousek pod náměstím. Pamětníků je každým rokem méně a z mladší generace je málo těch, kteří se o minulost zajímají. Snad si někdo přečte, že během druhé světové války bylo popraveno 37 Štramberáků, skoro pět desítek se z německých kriminálů vrátilo a osm občanů padlo se zbraní v ruce. Jedenáct našich spoluobčanů bojovalo v zahraničních armádách, tři z nich rozšířili seznam padlých.

Na malé městečko s necelým třiapůl tisícem obyvatel bylo těch obětí hodně. Vzpomínky nás, kteří tu žijeme, by i po více než 60 letech měly patřit všem obětem války, bojovníkům ze západní i východní fronty, skutečným partyzánům, popraveným a umučeným hrdinům protifašistického odboje. Měly by patřit i těm, kteří se vrátili do osvobozené vlasti z front či koncentračních táborů.

Ale co se stalo v předvečer svátku sv. Václava čtyřiačtyřicátého roku? Ti, kteří tu dobu zažili dlouho vzpomínali... Polní četnictvo a gestapo šlo najisto hledat ukryté odbojáře. Kolem dokola obklíčili malý domek, v němž byl obchod střížním zbožím majitelky Františky Hykové. Její manžel Ferdinand měl svůj podnik v Prostějově.

Paní Hyková tenkrát vychovávala dva syny: šestnáctiletého Milana a devítiletého Lubomíra. Milanovy hořké vzpomínky si čtenáři Zpravodaje už mohli přečíst. Dejme nyní možnost i Lubovi, aby nám i on hroznou událost v jeho životě přiblížil.

Úvodem připomenul, že v neděli 12. listopadu 2006 byla u nich v kostele sv. Václava sloužena mše svatá za jejich rodiče. Oba bratři žijící v Kanadě se jí zúčastnili. A oba také na rodný Štramberk často vzpomínají. Luba upřesnil: „...*Já si často prohlížím webovou stránku Štramberka ... Chtěl bych jen dodat, že když moje maminka jezdila na nákup zboží do Nového Jičína, tak se o mne starala moje teta, mamincina sestra Žofie Vlachinská. Byl jsem u tety i tenkrát, když maminku zatklí. ... Hrál jsem si se svými kamarády v „Kamenárce“, seděli jsme na la-
vičce a najednou vidíme jak směřem k městu jede kolona německých vojenských aut. Ani jsem nevěděl, že v jednom tom autě je moje maminka, snad ona mě ale viděla. Za nedlouho přišel k těě Žofce nějaký pán a řekl co se tam okolo našeho domu odehrává a řekl, aby mě nepustila jít domů. Někjaký čas jsem se skrýval u tety Terezky Rýdlové. Pár dnů jsem ani nemohl chodit do školy. Když maminka byla uvězněna v Opavě, teta Žofka ji párkrát musela vyprat zakrvácené prádlo a zase ji to tam odnést. Jednou mě také vzala s sebou, ale potom si to asi rozmyslela a nechala mě čekat na nádraží. Asi se bála, že by si mě tam také gestapo nechalo. Otec žil toho času v Prostějově, kde měl továrnu na oděvy a za nedlouho mě vzal k sobě...“.*

Malý Luba ani nevěděl, že u nich byli v zadržném falešném štítě ukryti dva odbojáři, Syrek s Najvarem a že dlouho odolávali. Až slzotvorné a kouřové bomby házené na půdu ukrytvaného Syrka a Najvara donutily k opuštění úkrytu. Paní Hyková ještě viděla, jak se Najvar sám zastřelil, Syrek už nestačil a jak ho nakládají do auta a přidávají k němu jejího

syna Milana a odvážejí je. Sama se už do svého domova nevrátila. Byla popravena 11. listopadu 1944 v Oswietimi, Milana následky věznění a mučení trápí dodnes.

Štramberk byl vyděšen, ještě téhož dne byly zatčeny celé rodiny, lidé se báli, že Němci celé město vypálí. Jsou to velice smutné vzpomínky na dobu, kdy mu bylo pouhých devět roků a události se odehrávaly hodně rychle a hodně krutě. Ale Luba Hykel na rodný Štramberk nezapomněl, občas se přijede podívat a vždy navštíví své příbuzné a některé spolužáky a kamarády z dětství.

Na poválečnou dobu Luba vzpomínal: „...v Prostějově jsme s otcem byli jen pár měsíců a potom jsme žili v Praze, kde měl otec hlavní kancelář a byt. Když otcovou továrnu a obchody znárodnili v roce 1948, Milan už studoval v Anglii a otec se rozhodnul, že půjdeme za ním. Skončili jsme ale v Německu v uprchlickém táboře a odtud jsme se rozhodli emigrovat do Kanady, kde jsme přistáli v Halifaxu v lednu 1951. Cesta z Německa lodí trvala 13 dní. Milan potom za námi za pár měsíců z Anglie přišel... A dodal: „Já jsem chtěl být zkušební pilot, ale kvůli problému s očima jsem mohl létat jen jako sportovní pilot. Vystudoval jsem na univerzitě v Kalifornii jako aeronautický inženýr a potom jsem pracoval 39 roků u letecké firmy DeHavilland — Bombardier Aerospace zde v Torontu...“

Už v roce 1990 i Lubomírův bratr Milan usiloval o navrácení rodinného majetku (po r. 1948 zabaveného) — domku s obchodem — ale jeho snaha vyzněla naprázdno, polistopadové zákony toto neumožnily. Začala dominovat rezignace a obavy z budoucnosti. SUNT LACRIMAE RERUM — i věci pláčou. Převládal pocit, že oběti byly marné a zbytečné. Ale dodnes je na domku pamětní deska s pěticípou hvězdou, symbolem komunistického odboje. Po navrácení domku měl Milan v úmyslu tento domek rekonstruovat, pronajímat městu za symbolickou jednu korunu, založit Nadaci Františky Hykové a všech umučených Štramberáků — to vše by sloužilo rozvoji a údržbě města. Pamětní desku hodlal nahradit jinou, symbolizující skutečné události a jejich tragický dopad.

Po dlouholetém úsilí se na podzim roku 2006 Lubovi podařilo za symbolickou cenu koupit alespoň menší část svého rodného domku, tzv. Jericho. Chtěl by v něm trávit své krátkodobé pobyty ve Štramberku. Po opravě Jericha bude Luba Hykel — alespoň občas — znovu náš spoluobčan.

A Štramberáci by měli vědět, že svému městu a své vlasti i v daleké cizině dělal vždy jenom čest. Důkazem toho je i článek v kanadských novinách, který Lubův život připomíná při příležitosti jeho sedmdesátých narozenin (článek je v doslovném překladu — podle Luby Hykla prý s drobnými nepřesnostmi):

„Sedmdesátka Lubomíra Hykla

Sedmdesáté narozeniny Lubomíra Hykla, v naší společnosti všeobecně oblíbeného krajanského činníka, byly připomenuty hezkým přátelským překvapením uspořádaným několik dnů před vlastním datem jeho narozenin.

Lubomír Hykel se narodil 15. července 1935 ve Štramberku, kde ve svých chlapeckých letech prožil válku a tragicky ztratil svou matku, kterou nacistické gestapo uvěznilo a umučilo. Po válce a po komunistickém puči v únoru 1948, pozůstala rodina — otec, bratr Milan a Luboš opustili Československo a po delším pobytu v uprchlických táborech v Německu emigrovali v lednu 1951 do Kanady, do Toronta, kde si otec postupem času vybudoval obchod s oděvy.

Svá studia, zahájena v Torontu, dokončil Luboš ve Spojených státech a podařilo se mu také splnit sen, provázející jej od raného mládí — stát se letcem, když po absolvování leteckého kurzu úspěšně složil pilotní zkoušky. Významně se pak po celá léta až do odchodu na důchod uplatnil u letecké firmy DeHavilland, u níž je i nyní stále velmi vážený a zvaný na různé porady, setkání a oslavná shromáždění.

Luboš se pilně účastnil veškeré krajaňské činnosti, ať již to bylo ještě na Masarykově hale, v kostele sv. Václava, nebo v bývalé torontské sokolovně, a nechyběl při žádné akci pořádané v úsilí o návrat svobody a demokracie v Československu. Svě upřímně vlastenectví neprojevoval hlučnými slovy, ale činy; ani česko-slovenská vzájemnost pro něj nebyla jen heslovitou frází — prokázal ji nanejvýš přesvědčivě svým sňatkem se slovenskou dívkou Brigitou.

Ve všem vzorný a svědomitý, Luboš rovněž příkladně vychoval své dva syny a vedl je k sokolské a národní činnosti, které oba také věrní zůstali nejen k jeho radosti, ale k radosti a prospěchu celého našeho krajaňského společenství.

V Sokole vykonával Luboš mnoho záslužné práce — jako dlouholetý člen výboru jednoty v mnoha funkcích včetně místostarosty a starosty jednoty, jako člen výboru a revizor Sokolské župy Kanadské, ale i bez jakékoli funkce svou pilnou, často drobnou, neokázalou, avšak tím účinnější práci všude, kde bylo jeho pomoci zapotřebí. Jako pilný cvičenec a závodník se účastnil mnoha sokolských sletů a závodů v Kanadě, ve Spojených státech a v Evropě, včetně posledních dvou všesokolských sletů v roce 1994 a 2000 v Praze, a prvního sletu Sokola na Slovensku v roce 1998 v Košicích. Byl také pravidelným účastníkem každoročně konaných letních a zimních her Sokolské župy Kanadské.

Sokolská činnost v Torontu a v Kanadě vůbec by byla těžko představitelná bez jeho účasti a bez přítomnosti jeho klidné usměvavé tváře v nastoupených sokolských řadách.

O všeobecné oblibě a vážnosti, které se Luboš těší mezi svými přáteli a v naší krajaňské společnosti svědčí, že na překvapení, které mu v sobotu 9. července připravil syn Charlie se svou manželkou Ditou, se dostavilo přes 60 osob včetně skupiny jeho bývalých spolupracovníků a kolegů z firmy DeHavilland.

Hezké odpolední posezení v příjemném zahradním prostředí zahájil syn Charlie uvítáním přítomných a po něm Josef Cermak před shromážděnými svědky veřejně notářsky potvrdil, že Lubomír Hykel žije, čímž vyhověl žádosti jakéhosi nedůvěřivého úřadu České republiky, který takové prohlášení od Luboše vyžadoval. Po něm synové Charlie a Rudy připomněli několik příhod z rodinného života a poděkovali za výchovu, jíž se jim od otce dostalo, přičemž jej nejpriznáčněji charakterizoval syn Charlie doznáním, že mu otec byl a zůstává po celý život příkladem. Za Sokol a ostatní shromážděné pozdravil jubilanta Jan Waldauf, který také přečetl blahopřejný pozdrav starosty Sokolské župy Kanadské Jirih Koristky z Kitcheneru...“

Tolik z článku z kanadských novin, který je důkazem toho, jak Štramberák za velkou louží pomáhá udržovat a rozvíjet vzpomínky na svou domovinu. Oslavenec na závěr úvodní části hezkým proslovem poděkoval za blahopřání a milé překvapení. Přítomní gratulanti potom při hojném a chutném pohoštění poseděli v družné a přátelské zábavě do pozdního večera. Při hudbě a zpěvu přihlíželi i tanečnímu umění nejmladších gratulantů.

Důstojným a pěkným způsobem si přátelé a známí v daleké cizině připomněli a oslavili životní jubileum dobrého člověka, upřímného přítele a příkladného krajaňského pracovníka, Štramberáka Lubomíra Hykla.

Štramberáci dlouhá léta nemohli mluvit o tom, že kdesi za oceánem žijí jejich spoluobčané a že jsou váženými příslušníky svých nových domovů. Tak dlouho, až se skoro zapomnělo, že tam kdysi odešli. Staří pamětníci pomalu ubývali a mladí dnes žijí jiným způsobem a jinými problémy. Ale vzpomínka na úsilí, činy a nelehké osudy předcházejících pokolení snad těm dnešním generacím připomene, že je někdy nezbytné ohlédnout se zpět a poděkovat těm, kteří cestičku k dnešku vyšlapali.

Je smutnou skutečností, že se zapomíná i na naši emigraci, jež se po roce 1948 snažila na Západě hájit zájmy národa a uchovat naše demokratické tradice.

Luba Hykel se právem do té emigrace řadí. Vedle JUDr. Václava Hývnara z nedalekých Závašic, který měl ke Štramberku blízký vztah. Václav Hývnar dlouhá léta prožil v americkém Clevelandu:

...Jedinečnou zvláštností Clevelandu jsou jeho Kulturní zahrady. Každá národnostní skupina zde má svoji zahradu, jež má být viditelným symbolem jejího kulturního a národního dědictví. Česká kulturní zahrada byla slavnostně otevřena v roce 1935 a rozlohou i úpravou patří k největším a nejkrásnějším. Je ve formě polokruhu, zeleň okrasných keřů a stromů se ladně snoubí s kamennou krásou soch velikánů českého národa. Bronzové busty zdobí Českou kulturní zahradu: Otec národa František Palacký, tvůrce české národní opery Bedřich Smetana, autorka „Babičky“ Božena Němcová, zakladatel Sokola Miroslav Tyrš, duchovní vůdce chodského kraje Jindřich Šimon Baar, autor Novosvětské symfonie Antonín Dvořák, vždy neohrožený Karel Havlíček Borovský, slavný vědec, lékař Jan Evangelista Purkyně. Uprostřed zeleně se majestátně tyčí socha „učitele národů“ Jana Amose Komenského, první jeho pomník na americké pevnině. Byl slavnostně odhalen 1. června 1958...“Komenského socha byla postavena z podnětu nás exulantů, kteří uprchli z Československa po komunistickém puči v únoru 1948...“, vzpomínal Václav Hývnar, předseda České kulturní zahrady a dodává: „...z podnětu nás exulantů byla pořízena a odhalena i socha prezidenta T. G. Masaryka. Bylo to v době, kdy se v ČSR odstraňovaly Masarykovy pomníky a jeho spisy byly na indexu rudých pohlavářů. Slavnostní řečník, český šlechtic a univerzitní profesor J. František Schwarzenberg případně poznamenal: „není to náhoda, že jsme Masarykův pomník postavili do stínu Lípy svobody, kterou tu v roce 1939 zasadil prezident Eduard Beneš...“.

...JUDr. Václav Hývnar se narodil v r. 1922 v sousedních Závašicích v rodině starého selského rodu s více než třistaletou tradicí. Jeho táta byl nejen starostou obce, ale i zemským poslancem. Po Únoru 1948 byl student právnické fakulty Václav Hývnar, jako mnoho jiných studentů, vyloučen ze studia. O „vyakčnění“ se přičinil tehdejší předseda marxisticky orientovaného studenstva, všemocný vůdce tzv. Akčního výboru Jirí Pelikán, v šedesátých letech šéf. Čs. televize a po r. 1968 exulant v Římě. Tam vydával „Listy“ a stal se členem Evropského parlamentu. Po vyloučení byl Václav Hývnar několik měsíců zavřen. Při první příležitosti odešel „přes kopečky“. Po krátkém pobytu v bavorských uprchlických táborech se dostal do Paříže, oženil se s Mílou roz. Svobodovou, bez jejíž celoživotní láskyplné a chápající spolupráce by později nedokázal to, co skutečně za leta exilu dokázal. O vánocích roku 1951 se usadil v Clevelandu. Po třech letech našel práci v redakci „Nového světa“. Během redaktorování v deníku „Nový svět“ v sobě objevil zděděnou touhu sloužit veřejně občanům prostřednictvím politiky. V Clevelandu se dostal do funkce starostova tajemníka a poradce v etnických otázkách. Po zvolení předsedou staré tradiční organizace Svazu českých katolíků se jeho vliv ještě zvýšil. I za nového starosty G. Vojnoviče v r. 1987, jehož manželka byla českého původu, měl Václav Hývnar na starosti místní etnické problémy a znovu pomáhal našim lidem, aby se uplatnili v obecní a státní správě. Nakonec se stal předsedou Národního svazu českých katolíků v Americe.

On sám v dopise z 2. 12. 1998 mj. vzpomíná „...jsem předsedou České kulturní zahrady přes 30 let. Postaral jsem se o to, abychom v ní měli pomníky J. A. Komenského a T. G. Masaryka. To byla moje odpověď na turzení pražského komunistického režimu o zrádných emigrantech. Já se osobně považuji za exulanta, proto ta první socha byl J. A. Komenský...“

Václav Hývnar po roce 1989 několikrát navštívil svou starou vlast. I v létě 1999, kdy v rodných Závašicích oslavil svou zlatou svatbu. Asi o rok a půl později přišla do Závašic smutná zpráva: „Na Velký pátek, dne 13. dubna 2001, zesnul nečekaně ve věku nedožitých 79 let náš drahý manžel a otec, přítel mnohých, pan Václav Hývnar, bývalý tajemník starostů města Clevelandu Ralph J. Perka a George V. Voinovice a dlouholetý redaktor československého deníku Nový svět.“

Václav Hývnar dostal během svého života za svoji práci pro dobro druhých četná vyznamenání, ale nejbližší jeho srdci byla vyznamenání Pro Ecclesia et Pontifice, které mu v roce 1991 udělil za zásluhy pro Církev papež Jan Pavel II. a řád T. G. Masaryka za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva udělený prezidentem České republiky Václavem Havlem v roce 1998. Potěšila ho také rehabilitace, když mu Karlova univerzita v Praze udělila doktorát práv v roce 1991...

...Václav Hývnar byl bývalým předsedou Národního svazu českých katolíků v Americe a předsedou Distriktního svazu v Clevelandu, předsedou České kulturní zahrady, členem Krajanského výboru, České síně Karlín, Sokola Greater Cleveland, Českého guildu Domova sv. Rodiny pro nemocné rakovinou, Čs. Orla, České katolické jednoty a mnoha jiných spolků. Byl také členem Masarykova demokratického hnutí v Koprivnici a Muzejní a vlastivědné společnosti ve Frenštátě p. Radh. Závěrem můžeme ocitovat jeho vlastní slova z roku 1998:

„Pomáhal jsem rodné zemi pokud jsem mohl a kraji pod Štramberskou trúbou jsem hanbu neudělal za těch padesát let exilové pouti...“

Stejná slova se vztahují i na Lubu Hykla a jeho bratra Milana. Štramberáci, nezapomeňte.

Luba s maminkou ve dveřích obchodu.

Současný pohled na bývalý obchod Františky Hyklové. V popředí část domku zv. *Jericho*.

Luba Hykel ve štramberském kostele pod obrazem P. Marie, věnovaném obětem války. Červen 2006.

Bohumil Kresta

P. Adolf Jašek
dokončení

P. Jašek byl za apoštolátními účely v Bulharsku, a proto se zahájení velehradské „Akademie“, která byla ustavena 1. srpna 1910 neúčastnil, ale o zahájení napsal článek do „Našince“. V červenci příštího roku se konal III. unionistický sjezd. Zatím stále ještě P. Jašek pracoval mezi Slovany na Balkáně. Stojan ho vypravil — jménem apoštolátu — na jih, aby navázal všude spojení jménem Apoštolátu. Tak procestoval P. Jašek Bulharsko, Turecko, Srbsko, Černou Horu. Od toho roku zobrazoval v četných přednáškách i statích Stojanův životopis a význam jeho díla shromažďoval v monografii "Antonín C. Stojan — probošt a poslanec". K šedesátým narozeninám vydal P. Jašek s P. Staňkem knížku „Msgr. ThDr. Antonín C. Stojan“.

Když na Balkáně vypukla válka, hned vydal Apoštolát r. 1912 dvojí provolání k sbírkám pro válkou postižené slovanské obyvatelstvo. V příštím roce při poradách na velehradských slavnostech vymezil P. Jašek Apoštolátu nové pole působnosti, misie mezi českými vystěhovalci u nás dosud velice zanedbané. P. Jašek je uvolněn od zem. školní rady (1913 — 14), pro přednáškovou činnost po Moravě.

Na jaře roku 1914 se P. Jašek vydal na misie a exercicie pro české dělníky, zaměstnané v uhelné pánvi na Porýní, v diecesích münsterské a paderbornské. Misie konal ve 27 farnostech. Pak zajel do Belgie ke kard. Mercierovi v Merlíně, aby s ním jednal o V. union. sjezdu, který měl být roku 1915 v Lovani nebo v Bruselu. Pan kardinál slíbil pro sjezd protektorát. Také A. C. Stojan zajel do Brém, aby se seznámil s tím, co by mohl vykonat Apoštolát pro přečetné vystěhovalce do Ameriky. Oba misionáři — dr. Stojan a P. Jašek — měli ve Wanne poradit s tamnějšími duchovními, kterým bylo od ordinariátu uloženo starat se o dělnictvo jednotlivých národností. Usneseno určit jednoho nebo dva stále české kněze, kteří by se starali o rodáky a krajany a hlavně mezi nimi udržovali jednotu. Zároveň se má vydávat — třeba při Apoštolátu — příloha, týkající se záležitostí porýnského českého dělnictva. Tak se otevíralo Apoštolátu velké pole působnosti na západě a podobně tomu bylo na jihu, kam zjara zajel dr. Stojan osobně, aby se přesvědčil o naléhavé výzvě k pomoci postiženým.

V lednu 1921 se v tisku objevila zpráva, na kterou čekalo tisíce srdcí „Svatý Otec jmenoval olomouckým arcibiskupem kapitul. vikáře dr. Ant. Cyr. Stojana.“

Po biskupském svěcení (3. 4. 1921), po všech obřadech a ukončení gratulací, přišel si pro apoštol. požehnaní a projevit svoji přímluvu za nového arcibiskupa u Pána, také P. Adolf Jašek. Stojan P. Jaška objal a nabídnul mu, aby se usadil. Nový arcibiskup dlouho neváhal a mile promluvil k P. Jaškovi. „Tož, teď Adolffku si můžeš vybrat; můžeš být v Olomouci kanovníkem.“ P. Jašek mlčel. Po pár minutách mlčení řekl pán arcibiskup; „Víš, Adolffku, ale více Tě potřebují věřící v Americe.“ P. Jašek na to odpověděl: „Pošlete mne tam a já pojedu.“ Arcibiskup jeho výrokem nebyl překvapený, ale srdce mu jávalo radostí.

Spolu se svým přítelem — valašskomeziříčským katechetou — Lvem Pospíšilem, se na přání arcibiskupa Stojana podjal úkol rozšířit mezi krajany ve Spojených státech myšlenku cyrilometodějskou.

Ještě před odjezdem do Spojených států, o svátcích vánočních v roce 1921 vypomáhal P. Jašek ve Štramberku. Po oba dny měl kázání i slavnou velkou mši svatou. Než odjel, přispěl finanční částkou na pořízení nových zvonů.

Počátky jejich misijní práce v roce 1922 byly těžké. Ale záhy našli mezi krajany řadu přátel. Avšak uprostřed misijní práce P. Jašek onemocněl na zápal mozkových blan a 11. ledna 1923 náhle zemřel.

Odpočívá na hřbitově v Clevelandu. Nečekaná smrt mladého misionáře naplnila smutkem již churavějícího arcibiskupa Stojana, jehož byl Jašek v rozsáhlém apoštolském díle významným pomocníkem. Stojan v něm ztratil nenahraditelného jednatele, redaktora a spolupracovníka.

Na počest slavného rodáka byl ve Štamberku v únoru 2001 přísně chráněný košatý strom javor babyka u Libotína na pozemku F. Ú. pojmenován „Památným stromem P. Adolfa Jaška“.

PRAMENY:

Zuzana Jiříčková (1876—1959) a Filoména Jiříčková (1871—1950), obě pocházely z tkal. rodin a přátelily se s Jašky

ThDr. Ant. Šuránek — Soubor poznámek k životopisu A. C. Stojana a „Světlo z Beňova“, životopis A. C. Stojana

Památný strom P. Adolfa Jaška, srpen 2006 (autor fotografie neznámý).

Můj domov

Věra Horáková

Na konci léta 2005 jsem denně s očekáváním poslouchala (jak to ostatně dělám již několik let) desetidílný seriál pořadu „Osudy“ na stanici Český rozhlas 3 Vltava. Pořad uváděl a sám o sobě poutavě vyprávěl šéfdirigent rozhlasových symfoniků a hlavní dirigent České filharmonie pan Vladimír Válek, u příležitosti svých sedmdesátých narozenin.

Ikdyž se narodil v Novém Jičíně (2. 9. 1935), byla to hlavně blízká obec Rybí, kde to vše začalo. Tady někde se počíná životní dráha obyčejného vesnického kluka, kterého jeho píle a láska k hudbě posunuly do dnešní geniality.

Pochází z rodiny, kde hudba patřila k jejímu životu jako každodenní chléb. Bylo z čeho čerpat. Dědečkové z obou stran byli amatérští muzikanti. Oba rodiče měli rovněž hudební nadání a otec – kantor, byl výborným muzikantem. Hrál velmi dobře na housle, vedl dechový orchestr a byl členem Pěveckého sdružení moravských učitelů.

Později, když se rodina odstěhovala do Kokor na přerovsku, mladý Vladimír se rád navracel do idylické krajiny v okolí Štramberka ke své stařence Kelnarové. Zde zcela jistě prázdninově rozdávaděný skákal přes ploty se svými kamarády a popálený od kopřiv, ochutnával sladkost cizích třešní. Dobře znal i nejbližší okolí vesnice a chodíval se koupat na nedaleké libotínské koupaliště. Svůj hlavní životní zájem upjal k hudbě. Nezměrným úsilím a pílí se vypracoval na dirigenta špičkových kvalit.

Studoval na kroměřížské konzervatoři, kde absolvoval trombon a violu. Pak následovalo studium na pražské Akademii muzických umění, kde absolvoval v roce 1962. Naše čtenáře bude jistě zajímat, že dirigent Vladimír Válek, který má na svém kontě téměř tři tisíce koncertních vystoupení po celém světě — namátkou New York, Londýn, Paříž, Šanghaj, Tokio, Tel Aviv, atd., svůj první profesionální koncert měl ve Štramberku v hostinci „Na Palárně“. Dirigoval tehdy vojenský soubor — Umělecký soubor ministerstva vnitra, kde si také odbyl vojenskou presenční službu. To bylo na podzim v roce 1959. Ve stejném roce v květnu, se setkal při zájezdu do Albánie, se slavným „Štramberákem“ ing. Jiřím Hanzelkou. Spolu s jeho kolegou ing. Miroslavem Zikmundem, si společně zahráli a zazpívali v Tiraně, kde Hanzelka a Zikmund zahajovali svou Asijskou cestu s Tatrovkami.

O tom, že volného času má pramálo, svědčí i to, že kromě funkce šéfdirigenta Symfonického orchestru českého rozhlasu (SOČR), dirigenta České filharmonie a šéfa Slovenské filharmonie, je od sezóny 2002—2003 stálým hostujícím dirigentem Osaca Symphony Orchestra. Jen v Japonsku byl dvacetkrát a své úsilí obětuje tomu, aby nejen v Tokiu nebo Osace, ale kdekoliv ve světě, kvalitně provedl skladby Dvořáka, Janáčka a dalších.

V jeho milostně zářící hudbě cítíme sladkost naší mateřštiny a odpoutáváme se od každodenní všednosti.

Patří už jaksi k samozřejmosti, že jeho rozhlasové nahrávky i veřejná vystoupení patří ke špičkovému umění jak doma, tak i v cizině. Když mistr diriguje „svého“ Dvořáka, dobře rozpoznáváme vroucnost hudby, která je pro něj tak charakteristická. Je dobře, že tělesa

pod jeho vedením stále více vyvážejí do světa tento cenný artikl. Snad to bylo právě semínko lásky našeho kraje, které se v osobě pana dirigenta Válka tak dobře ujalo.

O lásce ke svému rodnému kraji vypovídá i skutečnost, že právě zde, ve svém domku v Rybí, tráví pan dirigent Válek svůj drahocenný volný čas a ze své pracovny pozoruje blízkou Trúbu a známou siluetu Janáčkových Hukvald.

Mistře, dovoluňte nám, vděčným krajanům, abychom vám popřáli zdraví a uspokojení z fenoménu, kterému říkáme hudba.

Štramberk a německá okupace

1939—1945

poznámky a úvahy o nejtěžší době našich národních dějin
ve světle vzpomínek a archivních dokladů

Josef Adamec

část VII.

ODBOJOVÉ HNUTÍ POKRAČUJE

Motto:

„Je ovšem pravda, že nejen příchodem Rudé armády, ale také příjezdem vlády začalo přibývat hořkosti v kalichu naší draze vykoupené svobody.“

Za sebe přiznávám se k svému tehdejšímu naprosto nedostatečnému porozumění skutečných cílů Sovětského svazu i našich domácích komunistů... byl jsem pod vlivem informací, vysílaných z Londýna. Ohledně našich domácích komunistů jsem tenkrát rovněž podléhal iluzím. Znal jsem jich dosti z odboje, do kterého ovšem vstoupili až po německém útoku na Sovětský svaz... Zmaten úctou k osobní statečnosti těch jedinců, domníval jsem se mylně, že naši komunisté budou po osvobození dbát pravidel demokratického řádu. To byl ovšem omyl. Neznal jsem cíle naší komunistické strany tou měrou, jakou je chápali někteří starší lidé, kteří před válkou byli v aktivní politice...“

Dr. František Schwarzenberg

Dějiny našeho druhého odboje jsou bohužel a dějinami rozkolů. O ten hlavní se na počátku války postaralo vedení našich komunistů. Zatímco ve třicátých letech, zejména pak v jejich druhé polovině vystupovaly všechny české strany jednotně proti nacistickému nebezpečí, po podepsání spojenecké smlouvy mezi Stalinem a Hitlerem v srpnu 1939 se cesty nekomunistického a komunistického proudu rozešly. Z koncepce narýsované Kremlem a Kominternou plynula pro komunistickou stranu v Čechách jasná obecná taktika: revoluce, osvobozenecký zápas proti imperialismu a kapitalismu na třídním podkladě. Konkrétními nepřáteli byli nejen okupanti a domácí přísluhovači, ale především benešovská „buržoasní“ skupina, sociálně demokratičtí vůdcové a veškeré odbojové organizace napojené na Západ.

Dnes už můžeme otevřeně říkat, co bylo evidentní už tenkrát, že pokyny českým komunistům byly diktovány Moskvou a jejími mocenskými zájmy. A tyto pokyny byly v rozporu se zájmy českého národa. V očích českých lidí to byla osoba Edvarda Beneše, která symbolizovala jejich protiněmecké smýšlení. Tedy Beneš, nikoliv Gottwald. Zavlečením Sovětského svazu do válečného konfliktu toto období skončilo. Komunistická strana v protektorátu musela zaujmout stanovisko k nové situaci. Vstupem Sovětského svazu do války proti hitlerovskému Německu skončila politická izolace českých komunistů.

Většina českého lidu pocítila radostnou úlevu nad účastí „Rusů“ ve válce. Vítili to zejména obyčejní komunisté, kteří byli mnohdy ve svém upřímném odporu vůči okupantům zmateni oficiálními stanovisky moskevského vedení. Vždyť od počátku okupace patřili i komunisté mezi časté cíle nacistické persekuce. Proto i český odboj Benešova směru přijal komunisty jako spojence — byla vítána každá síla hlásící se k domácímu zápasu proti

okupantům. Český (domácí) národní odboj neočekával a nepředpokládal ze strany komunistů lest či podvod, spíš byli přijati jako vracející se „zbloudilí synové“. V roce 1941 se dokonce začalo jednat o vytvoření střešní organizace, která by spojovala komunistický a nekomunistický odboj — Ústřední vedení odboje domácího. Jednání bohužel příliš nepokročila. Zásahy okupačních bezpečnostních složek totiž, zejména pak po Heydrichově nástupu do Prahy na podzim roku 1941, nekomunistický odboj zcela zdecimovaly. Definitivně byly rozbity velké organizace typu Obrany národa a už nikdy nebyly v celonárodním měřítku obnoveny. Ve druhé fázi války stále více sílil právě odboj komunistický, který ovšem, jak se posléze ukázalo měl širší cíle, než jen osvobodit republiku a obnovit samostatný demokratický stát. Komunisté si připravovali už za války pozice k uskutečnění své vlastní revoluce, k převzetí moci v celém státě a následně k pronásledování všech, kdo měli jiné názory, k potlačení svobody, kterou ti poctiví z nich sami pomáhali obnovit.

Tak jako tomu bylo v celé bývalé republice, po rozbití Obrany národa, která měla svou místní organizaci i v našem městě, se iniciativy v podzemním hnutí ve Štamberku a okolí začali chápat komunisté. V červnu 1942 (rok po napadení SSSR) založili na Bílé hoře ilegální výbor v čele se železničářem Čeňkem Pikulíkem. Hned se dohodli na další činnosti: spojení s krajským výborem KSČ v Ostravě prostřednictvím studentů vítkovické průmyslovky Ferdinanda Holuba ze Štamberka, Jana Ambrože a Jana Cviře z Ostravy. Studenti měli zároveň dodávat tiskoviny a různé letáky. Plánovali vytvořit partyzánskou skupinu z komunistické mládeže, vyzbrojit ji zbraněmi a zápalnými náložemi. Za tím účelem bylo nutné vybudovat kryt, v němž by měly být zbraně shromažďovány a v němž by mohl být ukryt i partyzánský instruktor. Toho mělo poslat krajské vedení v Ostravě.

Do této nově založené úderné skupiny strany bylo prý postupně získáno 23 členů. Ti byli z konspirativních důvodů organizováni ve dvou samostatných oddílech. Tzv. dolní skupina (Kozinská) měla 13 členů v čele s Adolfem Sopuchem. Dále sem patřili Vojtěch Veřmiřovský, Josef Veřmiřovský, Jan Najvar, Bohuslav Melčák, Jan Šmahlík, Vladimír Šmahlík, Jaromír Šmahlík, Ludmila Syrková, Jiřina Rajnochová, František Bár, František Urban, Jaroslav Bartoň. Tzv. horní skupinu (Městskou) vedl Jaroslav Jašek a tvořili ji členové Zdeněk Hykel, Josef Manda, Karel Jašek, Milan Hubeňák, Bohumil Kelnar, Josef Stanislav, Jaromír Sopuch, Jaroslav Halamík a Oldřich Socha. Byli to vesměs mladí dělníci z Tatry, zámečníci, svářeči, soustružníci.

Podle poválečného líčení historie této skupiny v podání zasloužilých partyzánů a členů strany se obě skupiny připravovaly na aktivní odboj pod společným vedením předsedy ilegálního městského výboru KSČ ve Štamberku Čeňka Pikulíka. Členy výboru byli Alois Randýsek, Karel Jašek, Ladislav Najvar, Vladimír Rajnoch, Augustin Hykel a Alois Ledvina.

Dejme nyní přímo slovo jednomu z členů výboru, Aloisi Randýskovi, který své vzpomínky zaznamenal: *„Základ k politické činnosti KSČ revoluční mládeže ve Štamberku dali již za první republiky členové KSČ s. Bohuslav Bár a Viktor Mikš. S těmi dvěma byly o nedělích navazovány schůzky a besedy, kterých se zúčastňovali mimo s. Randýska Karel Jašek, Jan Marek, Václav Janečka a Augustin Hykel...Bár s Mikšem vedli s námi přesvědčivé diskuse o politice KSČ a politickém dění ve světě i v republice, o vzrůstajícím se fašismu, o válce v Habeši i ve Španělsku...“*

...Byli jsme propagátoři politiky KSČ a podporovatelé boje španělského boje za svobodu. V politické krizi ČSR v roce 1938 byli jsme všichni proti nacismu, za jednotnou frontu v národě a za s. Gottwaldem. Byli jsme propagátory jednotné fronty v závodech i doma v obci...

...Okupaci jsme těžce nesli. Cítili jsme, že byla zasažena a ponížena celá naše lidská důstojnost a okupace provokovala ducha odporu. Nenávist k fašismu vzrůstala i mezi lidem, který svůj odpor projevoval různým způsobem, podle svého politického zaměření. My jsme však jistotu svobození viděli v SSSR, v jehož sílu jsme všichni bezvýhradně věřili a tuto víru jsme přenášeli na lid doma a na pracující v závodech. Poslouchali jsme zprávy ze SSSR, kterými jsme se řídili a mezi lidmi tajně zveřejňovali. Naše tzv. zpravodajství lákalo lidi pracující v závodech a v skrytu tvořily se kolem nás hloučky a ti účastníci zase naše zprávy dále přenášeli...“

Alois Randýsek dále popisuje činnost jejich skupiny, zmiňuje se o vybírání peněz na podporu zavřených kolegů, popisuje vytvoření skupiny, která prováděla drobné sabotáže v závodech a popisuje jejich ilegální schůzky v uzamčené knihovně u knihovníka Karla Jaška. A pokračuje: „Na nich jsme prodiskutovali plán politické činnosti mezi dělnictvem, plán sabotážní činnosti, její rozšíření a náležitě utajení a zapojení mládeže do odboje. V roce 1941 po napadení SSSR a po výzvách našich představitelů KSČ v sovětském rozhlasu zvyšovala se ilegální činnost jak naše, tak i mládežníků a hledaly se další možnosti jejího rozšíření...“

Právě tehdy navázali spolupráci se železničářem Čenkem Pikulíkem a domlouvali další činnost a shodli se na poznání, že potřebují orgán, který by řídil sabotážní akce na nejcitlivější nacistická místa a aby odboji dali pevnou politickou komunistickou základnu. A tak došlo k již zmiňovanému založení ilegální komunistické strany ve Štramberku v červnu 1942 na Bílé hoře.

„Jak vítězstvím na frontách narůstala zpupnost hitlerovců, tak sílila v nás touha oslabit a poškodit je doma. Sabotážní akce získaly na aktivitě. Politická uvědomělost mezi pracujícími a zvláště u mládeže stoupala. Mládež se scházela na poslech sovětského radia v domě s. Metoděje Hykla za náměstím ve Štramberku a v bytě Milana Hubeňáka, při nichž se konaly bouřlivé schůzky a plánovaly se sabotážní akce. V té době přijali mládežníci také jméno Komsomol.

Alois Randýsek dále zaznamenal: „Mladí Komsomolci hořeli nadšením utkat se v boji s fašismem...Rajnochova (Kozinská) skupina (není zřejmé, kdy VI. Rajnoch vystřídal Ad. Sopucha) prováděla v Tatře pasivní resistenci, v práci ničila svěřený materiál, barevné kovy a jiné, pískem znehodnocovala oleje. Na jeho popud stavěla podzemní tajný bunkr pro úkryt ohrožených lidí a uskladnění cyklostylu a zbraní...Ve slévárně závodu Tatra byly odlévány z duralu součástky pro letecké motory a rakety. Dural byl strategická surovina a byla hitlerovci držena pod zámek. Randýsek zorganizoval akci a slévači Bohuslav Matera a Josef Matera a jiní dělníci přidávali do formovacích skříní fušky a dural ve formě různých věcí pro domácnost pak pod kabáty dělníků putoval ze závodu...V jedné schůzi s. Pikulík žádal o opatření dynamitu ze skladu lomu Kotouč k destrukčním akcím na dráze. Dynamit byl potom odcizen a uschován skupinou mládeže na Kozině. Přes rozsáhlé vyšetřování, kterého se zúčastnily desítky gestapáků a vojáků, dynamit nenašli. Nebylo dne, aby hitlerovci nemuseli napravovat škody po drobných sabotážích. A škody — to byl jen druhořadý faktor. Hlavní bylo, že o tom věděl celý závod, celé okolí, že se všichni povití dělníci smáli, že hitlerovci přes všechna drastická opatření nedokáží přivést dělnický živel

k respektu a bylo veřejným potvrzením, že revoluční vědomí a citění mezi dělnictvem žije. Tyto drobné dělnické sabotáže vykonaly ohromný kus politické práce. To sílilo dělnické i české sebevědomí a snižovalo sebevědomí hitlerovců... Jaroslav Jašek se svou skupinou jedné podzemní noci ze soboty na neděli namaloval červenou barvou, kterou uzmulí v závodě Tatra, na 30 domech ve Štramberku a také na německé radnici velká písmena V — ČSR (vítězství ČSR) a sovětský znak pětícípou hvězdou se srpem a kladivem. V závodě Tatra jeho skupina pod jeho osobním vedením zničila největší strojní nůžky na železo, zničila dopravní pásy ve slévárně, strojní řemeny v lisovně, elektrické kabely v lomu Kotouč aj...“

Na dalších stránkách Alois Randýsek popisuje další činnost skupin, zradu v jejich řadách, zatýkání a soustavnou propagaci komunistických myšlenek s tím, že „KSC žila, pracovala a ukazovala cestu lidem k sociálnímu a národnímu osvobození“.

Popisuje dále život ve vězeních, až neuvěřitelné kontakty s domovem a informace o situaci ve Štramberku. Z jeho vzpomínek se dovídáme, že: „*Trest 5 let káznice odbýval jsem si v Bayreuthu — Santgeorgen v Bavorsku a pracoval jsem tam v továrně Johan Kaiser maschinenwerkeund Giserei jako modelář pro slévárnu. Mimo českých komunistů Štramberáka Josefa Mandý, Rudolfa Jaška z Kopřivnice, Františka Jaška ze Štramberka spřátelil jsem se tam i s německým komunistou Hansem Lúbeckem, který absolvoval politickou školu v SSSR a vedli jsme spolu politické debaty...*

...Po osvobození americkou armádou 14. 4. 1945 ustavila se ve vězení organizace KSC pod vedením Václava Vaníčka a Františka Vodsloně, ve které jsem byl také členem. Na počest osvobození chtěli jsme tam udělat tělocvičnou akademii se zpěvy a recitacemi, ale bylo nám to v poslední chvíli francouzským velitelem zakázáno...

...Přes kruté vyšetřování na Gestapu, které zanechalo na mém zdraví trvalé stopy, uvědomoval jsem si, že jsem prohrál život a tak mi bylo jedno, zda zahynu pod ranami gestapáků nebo pod popravčí sekerou. Nic jsem neprozradil z politické činnosti, nikoho jsem nevyzradil a žádnému ze spoluvězněných soudruhů jsem nepřítížil.

Doma po osvobození patřil můj život zase zcela straně a spolu s manželkou jsme věnovali všechny síly pro stranu a výstavbu nové socialistické vlasti“.

Tento sedmistránkový Záznam o činnosti ilegální KSC Štramberk Alois Randýsek sepsal 10. 7. 1974 a jak sám dodává, konsultoval se soudruhy Vladimírem Rajnochem a Jaroslavem Jaškem.

O odbojové činnosti tzv. „komsomolců“ se můžeme dočíst zejména v člancích Františka Čvandy z první poloviny šedesátých let. O drobných sabotážích (popsaných výše) se zmiňuje už v dubnu 1942 ilegální číslo moravského vedení KSC Hlasy podzemí.

Můžeme si tedy utvořit jakýsi stručný přehled historie skupiny, která nese v historické literatuře název Štramberští partyzáni. Je ovšem třeba počítat s tím, že to bylo psáno v první polovině šedesátých let a pod přímým dohledem Jaroslava Jaška, jednoho ze zasloužilých partyzánů a funkcionářů KSC. Tato verze tedy může být zatížena určitou jednostranností.

Z kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, I. oddíl

Jan Ostrčil

(zpracovává Aleš Durčák, jazykově neupraveno)

část VII.

37. schůze

Po ukončení týdenního putovního tábora byla schůze u Lacků (16./VII.). Podány návrhy na 6denní tábor v Libotíně pro ty, kteří se neúčastnili putovního tábora ani 2denního tábora na Radhošti. Vypracováno vše dopodrobna. Tábor však nebyl konán následkem manévru.

Dne 22. července vypravili se 4 bratři na Radhošť. Vyjeli ze Štramberka v 4.35 hod., do Frenštátu dojeli v 5 hodin a odtud přes Trojanovice k Radhošti. Šlo se vesele za zpěvu a povídání až k úpatí. Tam posvačili a odpočali. Na dalším pochodu začalo pršet a nahoru došli už celí mokří. Ve spěchu postavili stany, uvařili čaj a hajdy na kutě do každého stanu 2. Sotva však se skryli, začal prudký liják, který trval půl druhé hodiny. Přísloví „Práce kvapná, málo platná“ se osvědčilo. Pod stany začlo zatíkat. Br. Socha se probudí, začne čvachtat kol sebe, nahmatá hlavu br. Ostrčila, zatřepá s ním a praví: „Jane, stávaj, dyť nás to odnese!“ Ten se obudí, natáhne ze zvyku a odpoví „Snad to nebude tak strašné, jak to děláš,“ ale pro jistotu vstane, nahmatá sirky a rozsvítí. Vskutku, voda spodem protékala, ochranné příkopky přetékały, a močila všechno. Ve druhém stanu zatím už také věděli, že je zle, ale nemohli se o tom přesvědčit, neměli sirek ani elektriky. Zbytek noci přespali na sedačce. Ráno přestalo pršet, dokonce bylo pěkně; že zatím co vařili snídaní, uschly jim stanová plátna i věci. K polednímu šli dolů a v 6 hodin byli zas doma. V cestě ještě dvakrát zmokli a bratr Novosad vyslovil se: „Čert nás opískal, že smy tam šli.“ Mluvil všem čtyřem z duše.

Dne 4/8 (1922) konána schůzka oddílové rady u Horních v 7 hodin večer. Ujednáno nekonati prozatím žádné větší vycházky pro nedostatek času a peněz. Dál jednáno jak naložit s bratry, kteří hrají někde na louce neb cestě kopanou a nedostavují se včas, neb vůbec do schůzek a neplatí příspěvku. Ujednáno: Nedostaví-li se do schůzky a bude zjištěno, že v čas, kdy schůzka konána, hrál kopanou, bude vyloučen. Dále jednáno, kteří bratři budou mít službu na slavnosti otevření národního parku na Kotouči a kteří zůstanou v táboře propagačním tamtéž. Schůze skončena v 9 hodin večer.

Dne 6/8 konána „Slavnost otevření národního parku“ na Kotouči. My měli jsme službu a bylo nám dovoleno postavit propagační tábor na Jurovém kameni. Ve službě měli jsme: označování cest, zdravotní stanici, stavení dokrašlování stánků pro občerstvení, okrášlení mohly svornosti a mnohé jině. V propagačním táboře byly ukázky různého způsobu stavby stanů, výstavka věcí, oddílová knihovna zastoupena pouze svazky skautské literatury. V 9 hodin konala se sborová schůze u Lacků za přítomnosti bratrů Frýdeckých, kteří přijeli v sobotu večer. Sborový vůdce br. Dvíže měl proslov, v němž nás pobídl k intenzivnější činnosti. V 5 hodin odpoledne, kdy již byla slavnost u konce, odjeli po srdečném rozloučení bratři Frýdečtí a Příborští. Bratři z Koprivnice odešli brzy po nich následkem mírného deště. V pondělí pomáhali jsme odklízovat zbytky slavnosti a v úterý konali tábor. V předvečer slavnosti tj. v sobotu 5/VIII. konali jsme my slavnost odhalení oddílové vlajky při táborovém ohni. Br. Bár pronesl případnou řeč a br. Socha (vedoucí) odevzdal vlajku br. Raškovi oddílovému praporečníku. Pak jsme zazpívali národní a skautskou hymnu a v táboře uspořádána veselice za svitu ohně táborového. Vlajku vyšivalo několik slečen štramberských, zejména sestra bratra Rašky, Marie, kteréž budeme za to vděčni.

Josef Michalský

Josef Adamec

Galerii štramberských rodáků v dnešní vzpomínce doplníme o dalšího, dnes už skoro zapomenutého, bývalého, už ve své době svérázného spoluobčana.

Ti dnešní nejstarší pamětníci měli tenkrát pět, deset let, takže jejich přímé vzpomínky budou mlhavé, ale něco snad slyšeli z vyprávění rodičů, či sousedů „na besedách“, jak bylo tenkrát zvykem.

Dnes už asi sotva pochopíme, co před osmdesáti lety přimělo stovky českých a slovenských rodin, aby se v železničních vagoněch vydaly na cestu dlouhou tisíce kilometrů až do sovětské Střední Asie, kdesi za Kavkaz. I ve Štramberku se našli jedinci, kteří byli okouzlení sovětskou proletářskou revolucí. Takové okouzlení sdíleli levicově orientovaní lidé po celém světě. Okouzlili je propagandistické reportáže, které o sovětském Rusku psali i renomovaní spisovatelé? Nebo je lákala naděje na nový život v exotické zemi?

Šlo většinou o členy KSČ, kteří k tomu byli povzbuzováni komunistickou stranou a Komunistickou internacionálou. Šli tam s tím, že budou budovat novou společnost.

Chtěl ji budovat i Štramberák Josef Michalský. On sám na tehdejší dobu vzpomínal: *„...Narodil jsem se v roce 1891 ve Štramberku č. 243. Otec byl dělníkem, matka vedla domácnost. Byli jsme čtyři děti, dva bratři a dvě sestry. Vychodil jsem pětitřídku ve Štramberku a pak měšťanskou školu a učitelský ústav v Příboře. Bydlel jsem doma a do Příbora docházel pěšky, jenom v příliš špatném počasí jel jsem vlakem. Po maturitě v roce 1911 jsem učil na různých místech okresu. Po převratu v roce 1918 jsem byl poslán na Slovensko do Spišské Nové Vsi a později do Vrútek. Pro styky s tamními komunisty byl jsem na udání vojenského velitelství ze Slovenska odvolán. Když jsem se léčil v plicní léčebně ve Štramberku jako válečný invalida, zorganizovali jsme skupinu komunistů a když došlo k výtržnostem pro špatnou stravu a zacházení, bylo to příliš na můj vrub...“*

Osobní vzpomínky možná bude třeba upřesnit. Jméno Michalský se v seznamu mobilizovaných ze Štramberka nevyskytuje, takže i termín válečný invalida asi nebude úplně správný. A vzpomínky pamětníků (už nežijících) na zmíněnou skupinu komunistů nebyly chválné. Pamětníci se shodovali v tom, že se jednalo o jedince se sklonem k dobrodružství a zvýšenému holdování alkoholu — proto snad mohlo dojít k výtržnostem, které Jos. Michalský zdůvodňoval špatnou stravou.

Ale vzpomínky pokračují: *„...Učil jsem sice ještě, ale když mně nabídli v družstvu „Reflektor“, které se chystalo odjetí do Ruska, abych jel jako učitel jejich dětí, přijal jsem nabídku. V květnu 1926 vyjel z Prahy vlak s 500 družstevníky se strojovým parkem a zásobami...“*

Abychom dnes pochopili atmosféru poloviny dvacátých let, připomeneme si některé, už časem zaváté skutečnosti. Na základě výzvy komunistů bylo 1. května 1923 v Žilině založeno výrobní družstvo Interhelpe, podobné jako Michalským vzpomenuť Reflektor, aby získávalo Čechoslováky k přesídlení do Sovětského svazu. O cestě do tehdejšího Turkestánu je přesvědčoval zapálený bolševik Rudolf Mareček, zřejmě nejen utopický komunista, ale i dobrodruh. Se svou rodinou odešel do Besarábie ještě před první světovou válkou a žil zde v komuně. Carská vláda ho však na začátku války jako cizince odsunula do Střední Asie. Mareček se v Alma-Atě v dnešním Kazachstánu postavil do čela povstání. Po vítězství ho bolševici poslali jako zvláštního vyslance do Číny, aby odtud přivedl několik tisíc Kyrgyzů,

kteří tam utekli před carským režimem. Číňané však Marečka zřejmě považovali za špeha a uvrhli ho do vězení. Z takzvaného zindanu, tedy jámy, kde byl uvězněn, ho propustili až po přímluvě francouzského diplomata. Bolševici přesto Marečkovi příliš nedůvěřovali, nedostal žádné významné místo v tehdejší státní správě, a tak se pustil do osídlování Kyrgyzstánu. Během tří let se mu podařilo pro odchod do sovětského ráje získat více než tisíc lidí. První čtyři stovky vyjely ze žilinského nádraží v březnu roku 1925.

Hlavně měli za úkol dovézt zemědělské nástroje, protože se počítalo s tím, že tam budou pracovat na polích. V Kyrgyzstánu zakoupili mnoho hektarů půdy, kterou měli obdělávat. Po příjezdu vznikl problém: přijeli většinou řemeslníci nebo dělníci a neměli dostatečné zemědělské zkušenosti. Ale kromě zemědělské činnosti v novém působišti založili i řemeslnické výroby, třeba koželuzskou nebo stolařskou dílnu, vyráběli i boty a pod.

Štramberák Josef Michalský, podobný Marečkovi, ve vzpomínkách pokračuje: „...*Na stepi u stanice Mavrinky za Saratovem, kam nás dopravili, nebylo pitné vody a sužoval nás nezvyklý žár. Začaly nemoce, pohřby, panika. Na návrh inspektora menšinových českých škol Hájka z Charkova odjel jsem do Novorosijska na severním Kavkaze, kde bylo 25 osad s českými a slovenskými přesídlenci. Zřídili jsme českou knihovnu a minili otevření internát pro děti z vesnic... V Novorosijsku byl Československý spolek, který vlastnil kooperativ s několika pobočkami, vinný sklep a hostinec. Otevřel jsem večerní kurzy českého jazyka pro dospělé, do něhož se přihlásilo přes 130 posluchačů. Sešli jsme se dvakrát.*

GPU (státní policie) učinila v budově spolku přepad, místnosti zapečetila, kooperativu uložila daň splatnou do zítřejšího poledne... To absolutně nebylo možné splnit. Mně nařídili po výslechu z Kavkazu odejít...“

Michalský žádal o výjezdní vízum, aby se mohl vrátit domů, nedostal je, bylo mu doporučeno, aby neodjížděl a šel na jinou českou vesnici, kde je českých učitelů zapotřebí. Postupně tak poznal Olšanku v Žitomíru, vesnici Čechy u Oděsy a na konec Borodinovku v Kazachstanu. Tam jej zastihla kolektivizace. Poznal, co je „rozkulačování“ — že každému zemědělci, který v současnosti má, nebo i v minulosti měl čeledína nebo služku, konfiskovali veškerý majetek a zemědělec byl s rodinou vyhnán na Sibiř. Michalský, podle svých slov, po tomto zjištění přerušil spolupráci s orgány, které rozkulačování prováděly. I přesto, že kromě učitelování vedl i účetnictví v místním nákupním družstvu, musel opustit vesnici. V Moskvě znovu žádal výjezdní vízum, ale opět marně, prý až za půl roku. Odjel proto na Dněprostroj, kde vykonával místo účetního.

Dejme opět prostor jeho vzpomínkám: „...*Když jsem po půl roku zažádal o slíbené vizo, byl jsem 6. ledna 1931 arestován, odvezen do Charkova, kde už byli věznění čeští učitelé, které jsem znal a které taktéž obviňovali ze špionáže pro Československo. V červenci 1931 nás „soudili“, ovšem tajně. Ze dvaadvaceti nás 11 „odsoudili“ k smrti, ostatní k 10 rokům...Věznili nás v Jaroslavi, potom na Soloveckých ostrovech v Bílém moři...“*

Teprve po čtyřech letech vězněným učitelům — i Michalskému — oznámili, že jim rozsudek smrti změnili na deset let vazby. Mezi vězněnými učiteli bylo i 40 polských kněží, které však polská vláda vyměnila za ruské komunisty vězněné v Polsku.

Josef Michalský deset let vydržel, i když kolem něho jeho kamarádi hynuli jeden po druhém. Když po vypuknutí finské války Solovecké ostrovy evakuovali, jeli s ním do nového lágru v Kajském lese už jen poslední dva spoluvězni! Sám k tomu později dodává: „...to byl již poslední rok mého trápení v gestapáckých zástěnkách stalinského režimu. Při propuštění

tění byl jsem přemlouván, abych přijal ruské občanství. Když jsem odmítl, říkali, že musím na německé vyslanectví do Moskvy, aby mi vystavili pas, protože Československo už neexistuje... Dosud sháním tento dokument zároveň s potvrzením, že jsem 10 let byl v SSSR vězněn a v únoru 1941 propuštěn...“

Odyssea pokračovala dále. Po propuštění měl nařízeno odjet do sibiřského Omska, kde po mnoha problémech našel místo účetního. Tam zaslechl výzvu londýnské vlády všem Čechoslovákům za hranicemi vlasti k nástupu do armády, poslal přihlášku a po svolení sovětského komisariátu odjel do Buzuluku. Tam dorazil 19. února 1942 a 3. března byl u odvodu uznán nezpůsobilým — není divu, v 51 letech a po 10 letech gulagu. Dostal však nabídku, že na základě vlastního písemného prohlášení může u jednotky zůstat jako dobrovolník. Nabídku přijal a po výcviku byl zařazen do 1. roty kpt. Jaroše. Po příchodu mladých příslušníků ze sovětských lágrů byl pro pokročilý věk z roty vyškrtnut a ponechán v Buzuluku jako pomocník proviantního důstojníka, určitou dobu sloužil ve funkci účetního u 4. roty.

Dejme ještě slovo vojákovi Svobodovy armády, Josefu Michalskému: *Po přemístění do Novochoperska, byl jsem jmenován velitelem stráže a v této funkci jsem se zúčastnil dobytí Kyjeva, bojů u Zaškova a Beloj Cerkvi. Z Kamence Podolského vedl jsem transport Čechů z Volyněska do Sadagáry u Černovic, kde se formovaly pluky 3. brigády. Mne určili likvidátorem 4. dělostřeleckého protitankového pluku 3. brigády. S tímto plukem jsem přešel Dukelský průsmyk za neustálých bojů až k Liptovskému Mikuláši. Tam jsem znovu dostal záchvaty malárie a pro úplnou vyčerpanost jsem byl poslán do Popradu. Po zotavení mne zařadili na funkci velitele prádelny a po jejím přemístění do Martina jsem znovu musel do nemocnice. Do Prahy jsem přijel v čerunu a dostal dvouměsíční dovolenou a po ní jsem v září 1945 demobilizoval.*

Byl jsem vyznamenán Čs. vojenskou pamětní medaili a Dukelskou pamětní medaili. Před odjezdem do Ruska jsem byl členem KSČ a v září 1945 ustoupil jsem do KSČ znovu“, uvedl ve svém životopise Josef Michalský.

Připomeneme zde alespoň stručně Josefova bratra Jana, jehož životní putování vedlo jinými cestami. Když se Josef narodil, Jan (* 1888) už měl dva a půl roku. Později vystudoval bohosloví a působil jako profesor státního gymnázia v Prostějově. Konzistorní rada ThDr. P. Jan Michalský předčasně zemřel ve věku nedožitých 48 let 28. července 1936 v Prostějově. Oba rodiče jej přežili — před 10 léty (1926) pohřbili i svou 32letou dceru Annu. Na domácí chalupě zůstala bydlet dcera Terezie, provdána Vítkovská.

Pamětníci vzpomínali, že krátce po osvobození se k velkému překvapení objevil ve Štramberku zdejší rodák, učitel Michalský. Pár let po první válce ze Štramberka zmizel, dlouho se o něm nevědělo, až jednou přišla pryč z Ruska zpráva o jeho smrti — datum bylo vytesáno i na rodinném pomníku na štramberském hřbitově. A najednou se z Ruska vrátil jako voják Svobodovy armády!

Po vyřízení formalit s neplatností úmrtí bylo i jeho jméno na pomníku odstraněno. On sám se ze Štramberka odstěhoval, založil si novou rodinu v nedalekém Mošnově. I nadále vykonával učitelské povolání. Ještě třicet let po jeho smrti spoluobčané na něj vzpomínali se smíšenými pocity, jako na svérázného jedince. A nebyli moc sdílní. Určité jeho životní dráhu poznamenalo bouřlivé mládí, citelně se podepsaly desetileté útrapy prožité v jednom

z nejhorsích gulagů na Soloveckých ostrovech. I čtyři roky ztrávené v uniformě vojáka Svobodovy armády na cestě od Kyjeva přes Duklu osobnost Josefa Michalského určitě poznamenaly. Není proto divu, že všechny tyto celoživotní trampoty jej znovu přinutily hledat zapomenutí v alkoholu.

Od roku 1970 Josef Michalský spí svůj věčný sen na venkovském hřbitůvku v Mošnově. V roce 1995 odešla za ním i jeho o 36 let mladší druhá žena Žofie.

Letos v dubnu uplynulo 115 let od jeho narození a v květnu 80 let od jeho cesty do SSSR, z níž se vrátil až po 19 letech. Myslím, že jako štramberský rodák si i přes svoji „kostrbatou“ životní cestu zaslouží připomenutí.

Učitel Josef Michalský.

Tak to asi vypadalo „ve škole“ v českých osadách severního Kavkazu.

Pomník rodiny Michalských na štramberském hřbitově s vytesaným a zrušeným jménem Jos. Michalského (viz šipka).

